

OBRITNIK

Političen in strokovnjašk list za obrtni stan.

„Obrtnik“ izhaja 8. in 24. dne vsacega meseca in velja celo leto s pošiljanjem na dom vred 3 gld. — Za pol leta 1 gld. 50 kr. — Za četrt leta 75 kr. Posamične številke 15 kr. — Uredništvo in Upravništvo Preširnov trg št. 3 — Naročnina in inserati sprejemajo se tudi v „Narodni Tiskarni“ Gospodske ulice št. 12. — Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Inserati se računajo 3stopna vrsta za 1krat 4 kr. za večkrat ceneje.

Vabilo na naročbo.

Z današnjo številko pričnemo novo četertletje „Obrtnika“.

Uljudno vabimo tedaj v prvi vrsti obrtnike po mestih in na deželi, v drugi vrsti pa vse prijatelje delavskih stanov in obrtniškega napredka, da si naročijo naš list in da se ga poslužujejo za inserate.

„Obrtnik“ izhaja po dvakrat in sicer 8. in 24. dne vsacega meseca v sedanji obliki in stane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 75 kr. posamične št. 15 kr.: s pošiljanjem vred. Ceno nastavili smo primeroma nizko, da bode sleherni obrtnik lahko žrtvoval majhno svoto občinam namenom.

Naročnina in inserati naj se pošiljajo upravništvu „Obrtnika“ Preširnov trg št. 3. Obrtnike pa prosimo, da agitujejo za svoj list!

Upravništvo „Obrtnika“.

Za obrtniški stan.

Iz „Slovenca“ št. 218. posnamemo naslednji članek:

Celo dolgo dōbo nemško-liberalne vlade ni se mislilo na sredstva, s kojimi bi se dalo zaprečiti očitnemu in neprestanemu propadanju obrtnega stanū. Godilo se je to povsem iz umljivih uzrokov, kajti lažiliberalizem hodi s kapitalom roko v roki in ni pričakovati od njega, da bi malo obrtnijo iz klešč in objetja velikega kapitala hotel oteti. Stoperav leta 1879., ko je pri državno-zborskih volitvah zmagala avtonomistična stranka in so bili lažiliberalci potlačeni v manjšino, pomišljalo se je na to, kako pomagati hudo obubožanemu obrtniškemu stanu in ga rešiti pretečega propada.

Takoj v prestolnem govoru, s kojim je Nj. veličastvo cesar otvoril dne 8. oktobra novi državni zbor, poudarja se nujna potreba, da se preustroji obrtni red, rekoč: „Preustrojitev obrtnih zakonov z ozirom na pridobljene izkušnje od izdave obrtniškega reda ima namen podpirati obrtniške koristi, osobito pa krepiti malo obrtništvo.“

Te besede prouzročile so veselo gibanje mej trpko izkušenimi obrtniki. Novi državni zbor se v tej zadevi ni obojavil in po temeljitem pretresovanju v ta namen sklicane enkēte, v koji je bilo obilo zastopano nižjo obrtništvo, izdelala je popravljeni obrtniški red, ki je bil od cesarja potrjen iz z dnem 15. marca l. 1883. postal je zakon.

Novi zakon pozdravili so obrtniki z velikim veseljem in zadoščenjem, kajti, dasi ni ugajal vsem željam in zahtevam, vendar je bil v obrambo poštemu delu zoper izkoristenje. Zlasti dokaz sposobnosti, koje zahteva novi zakon, imel je zabraniti, da bi se ne utikali in ne rili mej obrtništvo življi, koji se nobenega poklica niso izučili, temveč samo s posredovalnim trgovanjem izpodjedajo žuljavim rokam obrtniškim zaslužek. Dasi ima ta dokaz o sposobnosti mnogo pomanjkljivosti, vendar se sovravniki obrtniški trudijo, da bi bil odstranjen. Novi obrtniški red vedno proglašajo, da je nazadnjašk, nesvobodomiseln in izdaje se za gēslo: „Obrtništva treba proglasiti za svobodomiseln, zadruga in dokaz o sposobnosti se imajo odpraviti.“ Kam so pri tej „obrnitiški svobodi“ dospeli obrtniki naši, je dobro znano, in imajo torej tehten uzrok, da zmatrajo takozvane liberalce za svoje glavne nasprotnike!

Kaj čudo, da je bilo veselje obrtnikov na izdavi novega zakona le kratko in da se jih zopet

poprijemlje brezupnost. Rokodelstvo trpi še vedno vsled konfekcijske trgovine, pohišnega krošnjarstva, nedostatnega konkurznega reda, dalje vsled konkurence dela po kaznilnicah, neugodnih carinskih razmer, nedostatnega zakona o znamkah in umnega negovanja domačega obrta.

Vendar bilo bi znatno pomagano obrtništvu, ko bi se doseglo, da bi se posamične določbe novega obrtniškega reda tolmačile v smislu zakonodajalčevem, t. j. da bi se pomagalo obrtnikom. Gola nezmožnost je, da bi se glasil vsak zakon takó jasno in umljivo, da bi se ne tolmačil različno: vsaj to vidimo i na onem takó velikokrat imenovanem in gotovo jasnem članu 19. osnovnih zakonov o ravnopravnosti. Novi zakon obrtniški ima namen povzdigniti obrtništvo, in umestno bi bilo da bi njegovi nejasni člani vendar zadobili avtentično veljavnost, koja bi bila obrtništvu v prosep.

Opravičena je torej prošnja našega hudo skušanega obrtništva na cesarja, koje je doslej podpisalo osemsto obrtnikov samo v Ljubljani, in mi samo želimo, da se zadruga in obrtniki po deželi resno in energično poprimejo te stvari ter mnogobrojno podpisujejo od „Kranjskega obrtnega društva“ doposlane pōle v slovenskem jeziku. Želeti je le, da bi se i oni činitelji, koji so v prvi vrsti poklicani v obrambo obrtniškich koristij, trgovinske in obrtne zbornice, brigale za obrtnike in poskrbele, da mine misel, kakor bi bile nasprotne tem koristim. Da se pa tudi poslanci naši oglase in učinijo potrebne korake v pomoč in korist obrtništva slovenskega, o tem pač nihče ne dvoji.

Listek.

Ponedeljsko pismo.

Dragi prijatelj!

Sedaj tudi jaz sprevidim, da je nehvaležnost plača sveta. Najpreje prosil si me za spisovanje podlistkov; sedaj pa opazujem, da imaš še druge podlistkarje poleg mene. Zahvali Boga, da nisi ženska; kajti ne godilo bi se Ti dobro — v taki okoliščini jaz ne bi poznal „špasa“! Ker mi pa ravno ženska na misel pride, ne morem si kaj da ne bi — seveda s silno previdnostjo, kakor to ženske zahtevajo — podrezal nekoliko v stvar, ki prihaja sicer le mej štirimi očmi v razpravo; a je vendar, kakor bodeš, dragi prijatelj, sam sprevidil, zrela tudi za javnost.

Prišlo mi je namreč „na useša“, kako nekateri „možje“ izgovarjajo odtegovanje od naših sej in zborovanj s tem; da se njih „boljše polovice“ ne strinjajo z moškimi nazori o potrebi in nujnosti našega združevanja! Kot vestni podlistkar občutim tedaj dolžnost našim vse časti vrednim mojstercam uzroke in pomen naše „borbe“ nekoliko pojasniti, — laskajoč sam sebi z nado, da jih preverim in pridobim za našo reč in to tembolj, ker jim bodem v eni stvari, kakor se to spodobi, tudi pravo dal.

Mojsterce, poslušajte tedaj!

Vsi naporji Vaših mož obrnjeni so na zboljšanje družbinskega stanja. Našo sedanjo bēdo in revo, katero Vi najboljše poznate, zakrivili so največ

naši predniki, ki so v nemar puščali svoje stanovske dolžnosti; ki nam niso obvarovali znani najmanjše stare pravice. Mi se borimo za se, pa tudi za naše potomce; ker želimo, da bi naši sinovi in hčere častno živeli in da ne bi bili sužnji tistih, ki so si boljše zibelke izbrali. Mi nočemo biti le naklo, po katerem udriha, komur se ljubi! Kakor posestne pravice varovati in pospeševati hočemo z združenimi močmi tudi stanovske pravice za nas — in za Vas!

Za Vas! — Čeravno stojite tako nizko v socialni veljavi mej ženami doktorjev, uradnikov, kupčevalcev i. d., katere pač brez lastnega prisluzka nosijo imena in častne naslove svojih mož; — ste Vē mojsterce visoko nad njimi kajti Vaš priimek je prisluzen po Vašem lastnemu delu. Le žena rokodelca, obrtnika je edina, ki se poleg izreje svojih otrok in domačih opravkov; peča v istini z moževim poslom in poklicem; nji edini ostaja postavna pravica tudi po smrti svojega moža nadaljevati na lastno roko prejšni obrt!

Obrtnikova žena je v resnici desna roka svojega moža, in ime katerega nosi prisluzi si „mojsterca“ kot pomočnica v obrtu v polni meri! Mej tem ko druge srečnejše žene ne občutijo britkosti in težav stanovskega posla njunih mož; prenašate jih Vē z Vašim možem vred, in nemogoče skorej bi nam bilo obrtovati, ko bi naše delo in skrbi ne polagali tudi na Vaše ramena!

Spoznale bote tedaj da; če se borimo za naše

pravice in za svojo čast, — se borimo tudi za Vaše pravice in za Vašo čast; ker ste nam enakopravne sodružnice v obrtu! Ko bili obrtniki s pomočjo svojih sodružnic vedno za to skrbeli; obvaroval bi se bil naš težavni stan mnogih britkih izkušenj. V starih časih bila je mojsterca središče rokodelskemu življenju in ravno takrat bili so tudi možje združeni v neprestano obrambo svojih pravic!

Stanovska zavednost; spolnjevanje stanovskih dolžnostij krepki pa tudi um in blaži srcē! Če tedaj svoje može pokarate; če se „zgrabijo“ kedaj čez določeno uro v kako gostilno, da za kratek čas pozabijo vsakdanje težave in skrbi, — imate prav! Če jih pa ovirate pri spolnjevanju stanovskih dolžnostij škodujete, kakor sem Vam dokazal, — same sebi in — nimate prav! Pri nas gre sploh vse na polovico kakor je to vže slavni čevljar in pesnik Hans Sachs trdil, ki je o svoji dragi ženi takole pel:

„Sie ist mein Mai und Rosenhag,
Ist oft mein Blitz und Donerschlag,
Sie ist mein Wonn und Augenweid,
Und oft mein Trauern und Herzeleid.
Meine Frau die hilft mich traulich nähren,
Thut mir auch oft das Mein verzehren,
Sie ist mein Fürsprech' und Erlediger,
Ist ein Ankläger und Prediger,
Sie ist mein Tugend und mein Laster
Sie ist mein Wund und auch mein Pflaster.“

Ko bi pa kdo našel v mojemu pismu kaki las, te prosim, dragi prijatelj, mu povedati da sem končal svoj spis z besedo „brez zamere“!

Tvoj prijatelj x.

Manšesterstvo.

O tej stvari prinaša, kakor sem že v svojem zadnjem dopisu omenil „D. G. Z.“ z dne 19. avgusta jako poučen članek, katerega priporočamo v prevdarek onim gospodom, ki so še vedno zaljubljeni v manšesterske ideje. Članek se glasi:

Oni narodno-gospodarski nauk, kateri navadno manšestersvo imenujemo, oznanjuje evangelij neomejene svobode posamičnika v gospodarskem življenju, proglašja najbrezozirnejšo sebičnost, katera teži po svojem smotru ne zмене se, če tudi tisoče drugih eksistenc pohodi in uniči, za dobro pravico, da celo za dolžnost slehernega. „Svobodna konkurenca“ je gaslo tega nauka, vsako sredstvo je dovoljeno, če se le z njim more koga prehiteti v besnem tekmovanju po pridobivanju imenja. Vsako utikanje države v gospodarski razvoj se po tem nauku zametava, ker je škodljivo in brezsmiselno; absolutna svoboda obrtne produkcije, absolutna svoboda mejsebojne trgovine narodov, to je program manšesterstva.

Ne dá se tajiti, da ima ta sistema neomejene gospodarske svobode velike prednosti; pospešuje produkcijo, ker sili slednjega, da napne svoje moči do skrajnosti, varčuje in brez počitka dela, pospešuje trgovino, močno spodbuja duha iznajdbe, prozročja, da konzument dobiva blago po ceni, olajšuje osnovo novih podjetij. Poleg teh dobrih strani ima še več slabih, in so namreč slabe posledice te sisteme tehtovitejše kakor dobre. Posledica te sisteme je, da se velika obrt preveč razvija na stroške male obrti, ter zaradi tega peša srednji stan, najboljša podpora družbinega reda. Pripravlja le dva razreda: bogatine, katerih bi bilo le malo, in na milijone nemaničev, ki bi ne mogli si toliko pridobiti, da se preživijo! Ta sistema je angelj smrti, ki slika na vrata malih obrtnikov krvavo znamenje, uničenja, katerega jih more obvarovati samodržava, ki pa po nauku manšesterskem zato nema pravice. Ta sistema škoduje konsumentom, kajti na široko odpira vrata sleparske produkcije, izdelovanju ničvrednega blaga ter kupovalca popolnem prepušča hudobnim zvijačam izdelovalca in prodajalca. Škoduje skupnosti, ker ne brani domače obrti pred inozemstvom, ki je že bolj napredovalo, zato pa pospešuje nesolidna podjetja, katera spodkopujejo veljavo cele države ali posamičnih njenih delov v svetnej trgovini, ter kredit podjetnikov širnih pokrajin, tako da imajo skupnost in posamičniki denarno zgubo in druge škode.

Ta sistema jako otežuje eksistenco posamičniku, podjetniku in delavcu, kajti pri neomejenem proizvajanju se večkrat preveč blaga izdelava in se torej ne more o pravem času in po pošteni ceni prodati, vrednost človeške delavne sili se vedno zmanjšuje in z delavcem dela delodajatelj, kakor mu drago. Duševna lastnina je v nevarnosti, ker mi zakonov za varstvo patentov, znamenek in vzorcev, nadalje pa ta sistema lahko dovede do monopolizovanja posamičnih panog produkcije, kajti nič ne ovira snovanja pridobitnih zvez (delniških društev) z velikim kapitalom. Sistema „svobodne konkurence“ tudi podkopuje moralo, vzbuja najhudobnejše instinkte, ki spe v globočini duše človeške, malopridna sebičnost, grdi duh goljufije in sleparije, ki vedno gleda, kako bi se okoristil nevednosti in priprostosti

svojega bližnjega, svobodno brez vseh ovir razprostira svoja krila, neomejeno izmolzovanje slabšega zdi se silnejšemu čisto naravno, da še celo ima za dolžnost, surovi materjalizem zatira vse blažje čute duše človeške, idealizem se sistematično mori, vse le gleda na dobiček, kako pridobiti denarja in blaga ter uživati veselosti življenja.

Grozne nevarnostij manšesterstva neso spoznali takoj z njegovega začetka; sprva so videli le dobre strani te sisteme, ki se je porodila v Angliji, in najbolj ugaja angleškemu narodnemu duhu; angleškim narodnogospodarskim razmeram in posebnim interesom; in je bila naravni udarec proti poprej toliko priljubljenemu predaleč sezajočemu je-robstvu narodov s strani vladajočih. Pa ni trpelo dolgo, in se je pokazala opozicija proti tej sistemi, ki je oznanjevala boj vseh proti vsem, Posebno v Nemčiji, deželi mislecev, npravstvenosti in idealizma, je manšesterstvo našlo kmalu goreče in močne nasprotnike. To je bilo še ob času, ko se še slabi nasledki sisteme neso prav videli, temveč so se le teoretično domnevali in prorokovali.

Ko so praktične skušnje ugovore proti manšesterstvu popolnem potrdile, je opozicionalno gibanje proti manšesterstvu se močno povečalo. V Avstriji je najprej Dolenje-avstrijsko obrtno društvo začelo boj proti manšesterstvu in najlepši in najslavnejši listi v zgodovini tega društva so pač prizadevanja njegova, da se naredi konec politiki svobodne trgovine, podkopujoče domačo obrt.

Zadružno uprašanje.

III.

Vsakdo lahko sprevidi, kako moč in veljavo bi si obrtniki pridobili z osnovanjem zadrug. Res je sicer da sedaj veljavne določbe zadrugam ne dajejo mnogih pravic; sme pa to pomankanje zadržavati njih osnovo? Bodo morebiti naše pravice večje postale, če se niti onih ne poslužimo, katere imamo? Kdor se dobremu upira zategadelj, ker si še boljšega želi; ta gotovo naposled niti dobrega ne bo dobil! Vže tiste majhne pravice katere imajo po današnji postavi zadruga, zadostujejo v rokah moža, ki je svoji nalogi kos, da za sodruga mnogo more storiti; vsaj pa toliko, kakor oni ki navzlic obilih pravic ne bi vedel se jih posluževati. To je enako kakor pri društvah. Najlepša pravila ne hasnejo nikomu; društvo nima navzlic najlepšim imenu nikacega pomena; če društveniki niso za kaj. Na obrtnikih leži tedaj vpliv zadrug. Če ti pod vodstvom veljavnega moža zastopajo svoje koristi, zmagali bodo in pravice, katere danes še pogrešajo, vstvarili si bodo sami!

Glavna naloga zadrug za sedaj pa obstoji v tem, da sodrugi drug drugemu spoznajo; da pridejo mej sabo v občevanje; da se odpravi tista nerazumljiva mržnja; da se sodrugi celo na cesti ogibajo jeden drugemu. Dokler obrtniki teh jako nepotrebnih nasprotstev ne popustimo, ne mogla bi nam koristiti zadruga, ko bi tudi imela zlata pravila. Če se pa zjedini in si navzlic pametni in opravičeni konkurenci, — ostanemo tovariši dobro želeči drug drugemu, bode nam koristila vsaka zadruga z najmanjšimi pravicami!

Da je to istina, o tem prepriča se lahko sleherni. Vže danes, ko o zadrugah prav za prav še

le govorimo, je postalo občevanje mej obrtniki že živahnejše, nego je bilo še pred par leti; ko se tovariši niti pogledali niso, in se je poskušalo napraviti celo neko razliko mej malimi obrtniki, ločivši se v „prav majhne“, in „večje“. Ta jako nepotrebna razlika pozablja se čedalje bolj in je ovirk za potrebno zedinjenje. Neznatna razlika v posestvu pri rokodelcih ne sme delati razporov. Vsak je vreden zasé toliko kakor drug!

Enako pravico ima pa tudi vsak ki se je svojega rokodelstva redno izučil, do življenja in do pridobivanja. Izključnih pravic nima v to nobeden večjih kakor drugi. Mesto v mejsebojnem tekmovanju uničevati sebe in sodruga, je pač bolje združitev in skupni boj, proti onemu, ki je močnejši od obeh in kateri v neslogi nasprotujočih si bratov žanje najboljše sad!

Glavni argument nasprotnikov zadrug, in združenja sploh obstoji v trditvi, da se tudi obrtnikom, ki imajo zadruga, ne godi boljše kakor nam; da ničesa ne dosežejo i. t. d. No mi menimo da tisti ne vedo, koliko je dotična zadruga storila ali je bila kos svojemu poklicu ali ne?

To uprašanje odločuje vse! Vzemimo le en vzgled. Na Dunaji zadruga niti prenehale niso; in vendar je istina, da so danes glavni obrti v rokah židov; — da večina dunajskih rokodelskih mojstrov niso družega nego pomočniki kapitalskih podjetnikov! So li temu zadruga krive? Nikakor ne! Krivi pak so dunajski mojstri sami; ker nevarnosti, ki jim je pretela niso pravočasno spoznali; ker so sami preslepljeni desetletja plesali okolu zlatega teleta. Ko bi bili v zadrugah le polovico one enerzije preje pokazali, ki jo imajo sedaj ko jim voda teče v grla, ne dospeli bi tako daleč navzdol, kakor so! Zamujena ura, ne pride več nobena; to ne smeli bi obrtniki nikdar pozabiti; mesto da iščejo uzroke svojega propada v neveljavnosti zadrug, iščejo naj jih v lastni nebrižnosti, in za pripomočke v zboljšanje svojega stanja ne bodo v zadrugi!

O koristi nadaljevalnih rokodelsko-obrtnih šol.

Iz govora g. Jakobija, z. vodje r. obrt. šole v Gorici

Preteklo je baš jedno stoletje, ko je Rousseau izustil zlate besede: „Vse dosežete, ako vzgojite državljane; a v to bo treba poučevanja.“ Dan danes ga ni menda človeka, ki bi še dvojil nad koristijo javnega poučevanja; vsaj je to baš ustanovitev katera ima vzgojiti državljane bistrega uma in čvrste telesu, in ki ima naposled nalogo ustvarjati trdne volje, blaga in pravedna srca ter stanovitne duhove.

Brž, ko so se države uverile, da je šola poglavitni faktor omike, ponaglila se je tudi naša vlada ter razglasila je novi šolski zakon in potem brzo še potrebna dotična določila, programe in ukaze, in to zategadelj, da se učilišča pomnože in se laglje obiskujejo.

Obrnivši zatorej le en pogled na množino vzgojevalnih ustanov, ki so določene za ljudsko poučevanje, priznati nam je brez ugovora, da je tudi naše cesarstvo, na enakej stopinji z ostalimi omikanimi narodi. Za otroška leta napravljajo se namreč Fröbelski vrtovi, odpirajo se dečkom in deklicam

Rokodelci in zadruga (Zünfte).

Ponatis iz matične knjige „Ljubljanski meščanje v minulih stoletjih“ spisal Ivan Vrhovec, c. kr. gim. profesor. Ljubljana 1886.

(Dalje)

Prej so imele morebiti posamezna krajna oblastva pravico, zadržne artikule izdajati, a že leta 1667. je bilo to prepovedano, in cesar si je pridržal takšno pravico sam. Odslej dalje nižje gosposke zadržnih pravil celó potrjevati niso smele. Potrditev teh pravil pak je stala zadržno obilo denarja; rokovičarji n. pr. so morali odšteti za cesarice Marije Terezije v to svrhu ne menj kakor 300 gld.

Vsaka zadruga si je izbrala svojega svetnika patrona. Pod njegovim varstvom je zvrševala svoja dela. Patrona pádarjev in ranocelnikov sta bila sv. Kozma in sv. Damijan; žebljárjem in kovačem je patronoval sv. Eligij; mesárski patron je bil sv. Lenart; trgovski sv. Rók in sv. Boštiján. Zadržna hiša, v kateri so se shajali ljubljanski trgovci, zdi se mi, bila je hiša v sedanjih Zvezdárskih ulicah št. 4 (sedaj gostilna „pri Preširnovem hrámu“). Do te misli me vodita stara, a če ju cenimo z umetniškega stališča, ne dosti vredna kamenita kipa

sv. Róka in sv. Boštijána nad velikimi vrati, med katerima se nahaja lepa in mojstersko iztesána glava žalostne Matere božje. Veščáki trdijo, da je to delo Robbovo, ki ie vstvaril v ljubljanskih cerkvah mnogo umotvorov od marmorja. Robova hiša je bila od Čevljárskega mostú, po Starem trgu proti Šentjakopskemu móstu šestindvajseta hiša na desno. Natančneje se ne more določiti, ker ljubljanske hiše do leta 1773. niso imele številok.

V praznik zadržnega patrona so bili zavezani vsi zadržniki praznovati spomin njegov s slovesno sv. mašo in službo božjo v ti ali óni ljubljanski cerkvi. Najmogočnejše pa se je pokazalo ljubljansko rokodelstvo sv. Telesa dan. K procesiji so morali priti vsi mojstri in vdóve mojstrov, vsi pomočniki in učenci, da spremljajo sv. Rešnje Teló z zastávami in svečami. Te velike slovesne procesije so se morali udeleževati ne le ljubljanski rokodelci, ampak tudi vsi po drugih kranjskih mestih in po kmetih stanujoči, ako so spadali h kaki ljubljanski zadržni. Da se niso mogli izgovarjati tako ali tako, vabili so jih s slovesnimi vábili; jedno tacih vabil z velikim zadržnim pečátom se je ohranilo v mestnem arhivu. Poslala ga je iz Ljubljane zadruga

pádarjem v Škofjo Loko, v Kranj, v Kamnik, v Rudolfovo in v Krško.

Ta dan pak je bil za zadržnike še v drugem oziru jeden najimenitnejših v vsem letu, kajti obravnavali so tačas stvari, tičóce se vsega rokodelstva. Zbirali so se v hiši predstojnikovi („Zechmeister“), ki so ga zvali tudi očeta“. V njegovi hiši je stala zadržna skrinja. Zborovanje so pričeli s tem, da je prečital „óče“ ali pa „četrtnik“ („Viertelmeister“) zadržne privilegije. Potem so se vršile volitve zadržnih dostojanstvenikov. V petem članku lončárskih svoboščin n. pr. čitaš: „Ker je pri vseh rokodelskih zadržnih obično, da izvolijo „óčetom“ jednega mojstrov, ki more gospodovati vsemu „poštenemu rokodelstvu“ („dem gesamtten ehrbaren Handwerk“), ki vé in utegne zvrševati vse rokodelske stvari tako, da se ohrani dober red in da se ravna in živi po svoboščinah, zato se v sv. Rešnje Telesa dan po končani slúžbi božji in sicer popoludne napovédi („ansagen“) zbor vsemu rokodelstvu ter se izvolita prvi in drugi „óče“ z dovoljenjem vsega rokodelstva. Ko pak mine leto, predloži „óče“ račune svoje in se odpové svojemu poslovanju. Zatem se ima vršiti nova volitev, pri

v vseh pokrajinah ljudske učilnice različnih kategorij, in za odrastle stojé odprti mnogi koristni zavodi, kateri vsi imajo smoter: razširjati vsestransko omiko.

A žal, na tisoče je mladeničev, kateri so le premalo let obiskovali ljudsko šolo, in ki uže v rahlej dobi svojega življenja oddajajo obrtom prvence svojega ročnega dela. Da se zatorej ta očividni nedostatek odstrani, vidimo povsod odpirati obrtne šole, ker so oblastva uvidela, da samej ljudske šoli nikakor ni možno podajati celo vsoto potrebnega znanja slehernemu članu človeške družbe. Ako se uže v ljudske šoli vcepljajo v mlada srca prava načela vere in pravosti, toliko več jih bodo potrebovali v onih pogibeljnih letih, v katerih mladeničem nikakor ni možno izobraževati same sebe.

Vsled tega očividna je potreba šol za rokodelce in obrtnike, da morajo po uže dovršenem podstavnem poduku popolniti omiko srca in uma.

Aleks. Romanelli dejal je v XI. ped. shodu v Rimu: „Da se veliki obrti hitro razvijó, ni še zadosti, da imajo nadzornikov in rokodelcev, izurjenih v vseh strokah svojega delovanja; ampak treba jim razen podstavnega pouka še nekaj znanstvenih ved, da morejo brzo in točno razlikovati njim izročena dela ter zavedati se tehničnih smotrov in porabljenih pomočkov.“

Nekdaj uplival je gospodar tudi v vzgojevalnem obziru na svoje učence, in to ne samo v času dela, ampak celó izven tega. A dandanes se je ta blagodejni odnošaj med gospodarjem in učencem popolno izgubil, in baš ta neodvisnost naklanja rokodelcem tem večje nevarnosti. Nekateri namreč, da moré čas, zahajajo često v krčme; drugi pa se zamotavajo v mreže, katere nastavljajo oni ljudje, ki sejejo pogubne misli in načrte, kakor nihilisti na Ruskem, v Nemcih socijalisti in v Franciji komunisti. Zaradi tega množi se nekak delu sovražem, a napakam naklonjen proletarijat. Zatorej so rokodelske obrtne šole ona učilišča, ki krepkeje vplivajo na mladež: kajti ne le da jej podajajo toli potrebnih višjih in zdatnejših nauk, ampak naklanjajo jej tudi priliko, rabiti čas hvalevrednim potem, med tem ko jo odvrčajo od krčem in iger, teh izvirov velikih napak in izgub s tolikim naporom zasluženega denarja.

Ali ni v istini mogočen in dober del ta vpliv na mlade rokodelce uže zato, ker se morajo strogo držati onega po šolskih zakonih predpisanega reda? — Evo pa tudi učiteljev, kateri jim z razborom, pridnostjo in točnostjo prednjačijejo v izpolnjevanju svojih dolžnostij, in ki je poučujejo o kreposti in omiki, o marljivosti in natančnosti v reševanju njihovih nalog o udanosti, vselej dolžnej cerkovnim in posvetnim oblastvom, o trudoljubji in naposled o dostojnosti vzgojenja v njih javnem in zasebnem življenju; — in s tem zajedno vzgojujejo v njih pravi in zato koristni značaj.

Pa tudi oni učenci, ki se rabijo pri kupčiji, drobninarijah ali po laboratorijih, imajo v tej šoli lepo priliko, priučiti se vsemu, kar se tiče njihovega posla, sestavljati opravilske spise in vaditi se v obrtnem števitstvu.

S čitanjem morajo se popolnjevati v materinem jeziku, pa tudi naučiti se družega jezika, v kupčiji jim toli potrebnega...

Objavili smo najzanimljivejši del tega govora, da priobčimo slovenskim malim obrtnikom in rokodelcem, kako velike koristi prinašajo obrtne šole, katerih neobhodno potrebo nekateri zaslepljeni rokodelci vedno še nečejo priznati. Od preprostega obrtnika zahteva se dandanes mnogo stvari, o katerih se nekdanj rokodelstvu niti sanjalo ni. Kdor zatorej neobhodno potrebne véde zanemarja, propade v borbi za vsakdanji kruh med vedno rastočim tekmovanjem. Kolikor bolj je omikan rokodelce, toliko višjo stopinjo najde v človeške družbi, toliko boljši mu je zaslužek. Ozirajte se zatorej, slovenski obrtniki na te doberdelne zavode, da vas tuje tekmovanje popolnoma ne vgonobi!

„Edinost“.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Obrtna nadaljevalna šola). Mnogo sitnosti in neprijetnosti prouzročuje „Obrtna nadaljevalna šola“ mojstrom, kateri so odgovorni za redni obisk učnih ur svojih učencev. Večini, rekel bi, vsakemu mojstru je na tem veliko ležeče, da njegovi učenci redno pohajajo šolo ter tako svoje učenje nadaljujejo ali pa tudi še le prično. Pa druga je z odgovornostjo. Mojster pošlje dečke v šolo, ti pa hajdi drugam. On v trdni misli, da učenci spolnujejo dolžnosti tudi zunaj svojega obrta, kodar jih mu ni moč nadzorovati, pusti vse lepo v miru. Kar hkratu pa ga preseneči povabilo, da se mora priti zagovarjati radi nerednega obiska šole svojih učencev. Kaj mu je storiti? Oblastnija mu žuga s kaznijo; dečki pa se zgovarjajo: Bili smo zaspani; bilo je tako mraz ali pa: zamudili smo. — Tukaj ima mojster, posebno oni, pri katerem dečki ne stanujejo v hiši res pravi križ. — Bi li ne bilo moč priti v okom vsemu temu? Pač. — Da se skoraj res ne more zahtevati od dečka 13—16 let starega, da bi po preteku 10 ali 12 ur trdega dela bil še sposoben za pouk, mi ne bode nobeden ugovarjal. Ali da bi oni, ki stanuje pol ali celo uro od šole, prišel redno ob pol 8. uri tja, če je zapustil delavnico ob pol 7. ali 7. uri. Kajti, da bi brez večerje tako mlada narava morala ostati brez slabih nasledkov, ni upati. Da ves premrazen deček v toplo zakurjeni šolski sobi zaspi, mesto da bi se učil, ni dvomiti. Vzemimo le odrastlega človeka, naj dela kar si že bodi, kakošen da je zvečer, ko je končal svoje delo. Niti govoriti se mu ne ljubi. Če primerjamo potem šipkega dečka, kateri še raste, se bomo li čudili, da se boji šole. Tudi so obrti, recimo: peki, katerim na večer na noben način ni moč dečkov v šolo poslati. — Kaj je tedaj ukreniti? — Učitelji na vsaki šoli bodisi ljudski ali srednji imajo med tednom jeden dan prost. Gotovo jim bi bilo ljubše, ko bi slavni deželni šolski svet tako odredil, da bi se mesto dveh ur na večer poučevalo v četrtek v jutro dve uri. Mojstri bi gotovo bili s tem zadovoljni, kajti veliko lajše bi jim bilo nadzorovati redni obisk šole. Dečki pa bi tudi imeli veliko več veselja do nje in gotovo bi tudi glede pouka mnogo bolj napredovali. Prepričan sem, da samo v jedni uri učenec, ko mu ni telo opešano, duševno več pridobi, nego cel mesec, če hodi truden spat v šolo. — Naj bi tedaj slavno „Obrtno društvo“ to reč premislilo in potem napravilo nadaljne korake.

Iz Ljubljane. Uže dolgo premišljevali smo urarji od kod neki pride toliko in prej nepoznanih popravil pri urah. „Zieferblatt“ najde se mnogokrat da je s smolo prilepljen; mesto zgubljenega rubina (kamna) najde se prostor s svincem popolnjen. Vsa ura je prepiljena in pokvarjena, da je navzlic največjemu trudu in silni zamudi jo komaj moč v red spraviti. Vsaj pa to ni čudo. Geslo „Slabo in po ceni“ velja tudi pri našem obrtu in samo v Ljub-

ljani in njeni bližnji okolici imamo mej enajstimi mojstri z obrtno pravico, — preko 30 „urarjev“, ki se tega rokodelstva nikdar učili niso, nobenega davka ne plačujejo, in vendar ure popravljajo, ali pa pokvarjajo, — kakor je komur drago! To so Vam ljudje ki bi bili pač bolj sposobni za drva žagati, — mežnarji, ki niti cerkvenih ur ne znajo popraviti, da bi prav kazale, in vendar zaupajo se njim drage ure v pokvaro. Neki T. ki je tudi „urar“ bil je vže pri obrtni gospodski naznanjen zavoljo tega; povedalo se je, da brez pravice dela, in sam je obstal, da se urarstva nikdar učil ni; a vendar še menda zmiraj smolo rabi.

Pri taki množini „fušarjev“, ki nobenega davka ne plačujejo, kakor jih imamo mi urarji, res ni čuda če nihče ne more uzdržati pomočnika; in to tembolj, ker se te obrti primejo ljudje ki te stroke niti ne poznajo, in ker jih občinstvo, koje se s tacim „cenim“ popravljenjem oslepari, ne more kontrolovati. Naposled ko je ura prebila vže marsikaj britkih udarcev — pride seveda le pravemu urarju v roke, in sedaj se čudijo ljudje groznemu računu, ki ni niti primerno povračilo za popravo vseskozi pokvarjenih ur.

Mnogo krivi so pa tudi pravi urarji, da prodajajo „Furniture“ takim „mojstrom skaze“ in skrajni čas je, da se ustanovi zadruga urarjev, koje prvo delo bode počediti hlev enacih smeti, ki pošteno rokodelstvo spravljajo ob čast in prislužek. „Več urarjev ki davek plačujejo“.

Domače in razne stvari.

(V našem deželnem zboru) bila je nedavno v razgovoru ustanova čipkarske šole v Ljubljani. O stvari sami ni nihče kaj omenil; mnogo pa se je govorilo o jeziku v katerem naj se poučuje. Naše priprosto mnenje je to; da treba po vseh šolah za učni jezik uveljaviti tistega, katerega učenci razumejo in da pri tacih javnih šolah ne gre gledati le na nemške otroke iz tako zvanih „boljših hiš“ marveč na otroke iz priprostega naroda.

(Mestni zbor ljubljanski) sklenil je povikšanje gostaščine (Zinskreuzer) za 100% na deset let. Poleg tega vzelo se bode na posodo pol milijona goldinarjev. G. Petričič stavlja je nasvet, da bi si izposodili kar cel milijonček, ker smo že ravno pri izposojevanju; tedaj bi šla stvar ob jednom izpod rok; tako „in einem Abwaschen“, kakor bi rekel Nemeč. Kar zadene povikšanje gostaščine omenili smo to vže v 3. št. našega lista rekoč: „da bi zadelo to obrtnike najhuje, zategadelj ker jo nimajo plačevati le od svojega stanovanja kakor drugi meščani; marveč tudi od prodajalnic in delalnic. Prav nič se ne čudimo, da se mej mestnimi očeti, ki so obrtniki, niti jeden ni oglašil v tem smislu. Kedo bode pa tudi motil lepo slogo? Saj bi to lepo ne bilo!

(Obligatno deželno zavarovanje. Po mnogih deželah, in tudi pri nas razgovarjalo se je vže o tem, da bi dežele same vstanovile zavarovalnice proti ógnju, nezgodom itd., da bi tako čisti dohodek ostajal dotičnim deželam, mesto privatnim bankam. Iz te ideje pa za sedaj še ne bode nič, kajti vlada izjavila se je tako, da je upeljava enacih zavodov do sedaj še neizpeljiva; (nicht spruchreif!) Tako naznanilo se je nižje avstrijskem deželnem zboru.

(Odbor za ustanovo mojsterske blagajne) imel je dne 29. septembra v Schreinerjevi pivarni sejo v razgovor pravil za to društvo. Navzočih je bilo 12 odbornikov, pod predsedstvom g. Kleina. Pravila so se po enoglasnih sklepih konečno vrvnale in jih bodemo kadar bode slovenski prevod gotov ponatisnili; da damo našim rokodelcem po deželi priliko osnovati si na isti podlagi enaka društva. Društvo bode iz jako tehtnih vzrokov za sedaj osnovano le za rokodelske moj-

kateri naj bivšega „očeta“ potrdijo ali tudi še za prihodnje leto, ali pa namesto njega izvolijo drugega.

Izvoljenima „očetoma“ oddajali so potem v oskrb in varstvo zadrugo in njeno skrinjo, zaprto z dvema različnima ključema; jednega je dobival prvi, drugega drugi „oče“. Odpreti pa sta jo smela le v navzočnosti vsega rokodelstva (vse zadržuge). V nji so shranjevali, kar smo sicer že omenili, vsa rokodelstva se tičóča pisma, poleg tega pak je bila tudi blagajnica za doneske zadržugnikov in za kazni, ki so jih pobirali od njih. Ako je iz nje česa zmanjkalo, morala sta „očeta“ ne le vso škodo povrniti, ampak izgubiti sta utegnili celó pravico za daljno zvrševanje svojega rokodelstva.

Pri zadržugnih shodih vsacega leta o svetem Telesi je nastajal časih kaj velik šum; zadržugni člani pádarske zadržuge so ukazovali, da ne sme priti k tem shodom nihče niti s spado, niti s tercerolem, z bodalcem ali z nožem (Degen, Terzerol, Stilet oder Messer). Tega shoda udeležiti se je bil vsakdo zavezan; kdor je izostal ali če ga ni bilo k procesiji sv. Rešnjega Telesa, plačati je moral kazen. Pri vseh zadržugah so nalagali kazen v ôsku, od jeden do dva funta. Kazni so pobirali

svetega Telesa dan. Kogar pak tri leta ni bilo videti niti pri shodu niti pri procesiji, izgubil je vso rokodelsko pravico svojo. Potisnili so ga iz zadržuge in ne več v zadrugo mojstrov vpisani ud, se ni smel kakor sam svoj mojster dotekniti svojega rokodelstva.

Jednaka kazen je zadevala tistega, ki ni prihajal k pogrebu umrlih tovarišev; kadar je kdo umrl, napovedali so njegov pogreb vsem zadržugnikom, mojstrom, pomočnikom, učencem in vdóvam. Za duše v vicah so dajali brati vsake kvatre po jedno črno mašo za vse umrše brate. Tudi te maše je imel vsem zadržugnikom napovedovati „oče“ ter zato skrbeti, da se jih res vsi udeležé. Okoli po hišah tékati in vsacemu posebej napovedovati pogreb ali kvaterno mašo je bila dolžnost najmlajšega mojstra, rekše tistega, ki so ga poslednjega vsprejeli v zadrugo. Ta človek je bil pravi trpin med mojstri, vsa pota za zadrugo je moral on storiti. Pri pogrebih je hodil k „očetu“ po mrtvaški prt na krsto, tu je bil namreč spravljen. Po končanem pogrebu ga je moral nositi zopet nazaj.

Na požirek vina in masten obed niso naši predniki pozabili o nobeni slovesni priliki, kaj šele

o tako važnem shodu, kakor je bil ta. V svobóščinah barvarske zadržuge je bilo dovoljeno, kadar so se obravnavale vse zadržuge se tičóče stvari, „privoščiti si tudi še pošten požirek,“ („es ist erlaubt einen ehrlichen Trunk, aber in aller Ehrbarkeit zu thun,“) toda takisto je bilo zadržugnikom zabičeno, naj preveč ne pijó, „kajti od tod ne izvira nič družega nego zmerjanje, kletev, prepir in druge nedostatnosti.“ Za red in pošteno vedenje pri ti pijači je bil odgovoren „oče“. Če je pa dal sam k temu povod, smela ga je zadruga celó odstaviti od očetovanja ter ga je kaznovala še z dvema tolarjema. Kaznovan je bil celó tisti, ki je vino polijal; kazen pa so mu narekali vsi zadržugniki. Troškov za to popivanje niso smeli jemati morebiti iz zadržugne skrinje, ampak plačati je moral svoj del vsakdo sam. Več nego 12 krajcarjev o shodu ni smel napraviti nihče. Ako je kdo to vsoto prekoračil, moral je zanj plačati „oče“, nadzornik redú in poštenega vedénja.

(Dalje prih.)

stre; in se vsprejem obrtnikov prostih obrtnij prepušča poznejšim sklepom. Ta predlog, katerega je stavil odbornik g. Bonač utemeljeval se je od različnih govornikov tako le: 1. Ni bilo k prvotnemu zborovanju došlo niti jednega zastopnika prostih obrtnij; da bi izrazil svoje mnenje o tej ustanovi. 2. Odboru, ki obstoji izključno iz rokodelskih mojstrov niso znane razmere prostih obrtnij; toliko da bi mogel za nje sklepati. 3. Obtežilo bi se pričetno vodstvo nad povoljno mero; kajti vsled pomankanje sleherne organizacije prostih obrtnij bi bila v interesu obstanka društva potrebna kontrola silno težavna. 4. Rokodelci osnovatelji tega društva prišli bi lahko v manjšino, kar nikakor ne leži v njihovem interesu, ker so razmere rokodelcev v mnogih okoliščinah drugačne, nego one svojo obrt mnogokrat premenjajočih obrtnikov prostih obrtnij. Za uplačevanje in izplačevanje odmerili so se štirje razredi. Za pogrebščino le en razred za vse enako. Ko bodo pravila potrjena sklical se bode na rotovž prvi zbor in isti dan napravil se bode v proslavo te ustanove, ki se bode v pravih imenovala „v spomin štiridesetletnice“, velik banket za vse obrtnike, h katerim bodo imele pristop tudi žene obrtnikov. Pri istem banketu praznovale se bodo spomin na vladarsko dobo našega presvetlega cesarja, in bodo vse podrobnosti v tej zadevi našim obrtnikom pravočasno naznanjene.

(Kje je mestno posojilo? Mnogokrat razgovarjalo se je o tem predmetu tu in tam. Pri poročilu finančnega odseka za novo posojilo obelodanila se je cela stvar in pred nami leži finančno delovanje naših mestnih očetov v tej zadevi. Za danes priobčimo iz poročila naslednje date: Izposojeni denar leži v vrednostnih papirjih, katerih se je nakupilo za okroglo 1 milijon in 130 tisoč goldinarjev; torej za ves denar, kolikor ga je bilo. Ti papirji so pa danes vredni 1 milijon in 80 tisoč goldinarjev. Zgube bi bilo tedaj, ko bi se takoj prodali 50 tisoč goldinarjev. Letos o novem letu stal je pa kurz teh papirjev tako nizko; da bi bilo mesto takrat zgubilo, ko bi se papirji prodali 141 tisoč goldinarjev. Ker je pa mesto mej tem časom, ko ima te papirje v zalogi, denar potrebovalo, zastavilo so se papirji pri nižjeavstrijski eskomptni družbi za posojilo gotovine 528 tisoč goldinarjev za katere je trebalo plačati obresti. Z jedno besedo gotovega denarja mesto nikakega nima na razpolaganje. Tako umnega gospodarstva, ki utakne ves imetek v jedni sami nesigurni objekt, meščani obdarjeni z navadno domačo pametjo seveda ne razumejo; — zato treba je, da človek kaj več „študira“! Obširneje poročamo prihodnjič.

(Iz Logatca) dobili smo po združnem predstojniku g. Verbiču dve pole podpisov „prošnje na cesarja“!

(Kakor se nam poroča), je deželna vlada odbila pritožbo g. Töniesia zoper magistratni odlok, katerega smo v 5. št. našega lista objavili. Ljubljanski mizarji pričakujejo, da bode obrtni urad izvajal postavne posledke.

(Kamnoseške dela) iz Naberžinskega kamna izdeluje prav ceno in lično gosp. Janez Caharija, kamnosek v Nabrežini, katerega izdelke posebno priporočamo našim stavbenim podvzetnikom.

(Glede oddaje aeraričnih del) n. p. novih nabrežij ali škarp ob Savi, se od več strani čujejo pritožbe, ker se neki ta dela ne oddajajo po javni dražbeni poti, kar bi bilo vsekako na korist vladi in enako tudi podvzetnikom. Kakor se čuje, stane tekoče leto delana škarpa nad 20.000 gld. Pričakovati bi smeli, da se v prihodnje ozir jemlje na konkurenco raznih podjetnikov in da se zadevna stvar vsem na korist obrne, da ne bodo le posamezni privilegija imeli za enaka podvzeta.

(Nova ljudska šola) na nekdanjem živinskem trgu je že dodelana. Stavbenemu mojstru F. Zupančiču gre priznanje, da je bil pri zgradbi jako točen.

— Tovarna za izdelovanje obuvale v Mödlingu pri Dunaji pred sodnijo. Dne 27. sept. pričela se je glavna obravnava v tožbi zaradi žaljenja časti katero je vložil posestnik „Mödlinger Schuhfabrik“ Alfred Fränkel proti mestnemu odborniku dunajskemu Karl Hamburgerju, ki je v javni seji očital ti tovarni, da izdeluje goljufivo in sleparsko blago. Zaslišanih je bilo okoli 50 prič in mnogo izvedencev, obravnava spravila

je toliko stvari na dan, da bode odslej tudi občinstvu lahko razsoditi; koliko vrednosti ima blago, kateremu je potreba v raznih pesmih in poezijah po židovskih časnikih hvalo peti, da se ga proda. Zanimiva je tudi izpoved Fränkelnova in njegovega poslovođa, da se čevlarske stroke nikdar učila nista; temveč še le polagoma prišla v prakso; in to tako temeljito, da je Fränkel trdil, da je on najprva kapaciteta te stroke v Avstriji; pred katero ima strah in „respekt“ na tisoče čevlarskih mojstrov. O priliki omenili bomo to stvar še natančneje; ker je omenjena tovarna tudi po inseratu tukajšnje „Laibacherice“ iskala koga v Ljubljani, da bi preuzel v razprodajo njene imenitne izdelke; koje so v inozemstvu, kakor poroča dopis naših trgovskih zastopnikov v Egiptu, zaradi nesolidnosti izbacili.

— Rezanje stekla z elektriko. Posebna poraba elektrike tiči pač v tem, da se lahko z njeno pomočjo razrežejo steklene cevi velicega obsega. Cev se obvijje s tanko žico, katere konci se zvežejo z močnim električnim virom. Ko gre tok skozi žico, se močno razgreje in le malo vode je treba uliti na mesto, katero se je razgrela z tokom, pa se cev lepo odlomi. To se tem bolje posreči, tem debelejša da je cev.

— Preveč orodja. Ni dvoma, da ima marsikdo preveč orodja. Kakor se mora tudi želiti, da imamo dovolj orodja, da je moč delo dobro izvršiti, ravno tako je pa tudi neumno nakupičevati si preveč orodja. Mi mislimo pred vsem taka orodja, ki se le redkokdaj rabijo. Danes je vzameš v roko in morda potem nikdar več. Mnogi mojstri nabirajo z velikim veseljem taka orodja, ki se rabijo le za kako posebno delo, v zaboje in kostne, da je rabijo ob priložnosti. Ko bi je res potrebovali, začne se iskanje. Preišče se jeden zaboj, potem drugi, nazadnje se res dobi kako posebno dleto, ki pa vender še ne ugaja in mora v ogenj, da se predela. Bolje bi bilo, da se taka dleta, ko se obrabijo, predelajo v kak drugi instrument. Spretni monter presneto malo časa potrebuje, da si skuje primerno dleto. Pa še druge neprijetnosti ima tak nabiratelj orodij. Ko zvedo drugi rokodelci iste stroke to, hodijo k njemu po razna taka orodja na posodo. Vselej se zamudi mnogo časa za iskanje. Ker izposojeno orodje navadno popolnem ne ugaja, še izposojevalec zabavlja zaradi tega. Na posojeno orodje ne pazi in ga redkokrat vrne misleč si, čemu mu bodem vračal, vsaj ima polni zaboj tacih orodij. Najbolje je torej, da se ima dosti tacega orodja, ki se vedno rabi, v lepem redu, drugo pa se naredi kadar je ravno treba.

— V 6. volilnem okraju v Berlinu zmagal je pri volitvah za državni zbor socialdemokrat Liebkecht s 26.077 glasovi. Vladni kandidat Holz dobil je le 3757 glasov. To so trdi orehi za Bismarka, kajti ti glasovi so tudi od meščanov, kupčevalcev, državnih in privatnih uradnikov i. dr. kajti pomočniki sami ne dosežejo tolikega števila! To je znamenje časa!

— Veljblodova dlaka uporablja se v največjem času za različne izdelke, mnogo napravi se tudi oblačilnega blaga iz takozvane „kamelhaare“. Poraba te dlake pričela se je pred 35 leti na Francoskem. Leta 1861. začeli so pa tudi Angleži kupovati to dlako in so jo v prvem letu takoj izdelali za 322.000 funtov. V Ameriki porabijo jo pa največ. Dlaka arabskega veljbloda je tanka, bela in volna; podobna skoro ovčji volni in ima v različnih krajih različno barvo. Nekateri živali imajo dlako tako fino kakor svilnata preja. Vsako pomlad odpade veljblodu do 5 kil dlake; ki se v surovem stanju, kakor se ostriže, razpošilja v Evropo.

— Gonilna moč parnih strojev. Statistični bureau v Berlinu objavil je nedavno o tej tvarini jako zanimive podatke. Štiri petinke vseh sedaj delajočih parnih strojev naredilo se je v slednjih 25 letih. Francija ima 49.500 stabilnih ali lokomobilnih kotlov, 7000 locomotivov in 1850 kotlov po ladijah. Avstrija-Ogerska ima 12.000 kotlov in 2800 locomotivov. Delavne sile prouzročene po parni moči razvrstijo se: v severni Ameriki 7,500.000; na Angleškem 7,000.000, na Nemškem 4,500.000; na Francoskem 3,000.000, na Avstro-ogerskim 1500.000 H. P. (konjskih sil.), ceni se da je na vsem svetu 105,000 locomotivov po železnicah, katerih skupna sila znaša 3,000.000 H. P. Računajo

se pa za jedno strojno moč tri konjske sile; jedna konjska moč za sedem človeških. Parni stroji opravljajo tedaj po vsem svetu dela za okoli 1.000.000.000 oseb; tedaj več nego je delavnih ljudi na svetu. Prebivalcev ima naša zemlja preko 1,455,923.000. Nemogoče ni, da pride kmalu na vsacega človeka po jedna parna moč! In pri vsem tem trebalo je državam napraviti postave, da zabranjujejo po tovarnah predolgo mučenje človeških sil, ker vreča kapitalista nikoli ni polna, če pogoltne še toliko milijonov!

Naznanila in premembe obrtnij v Ljubljani.

od 24. avgusta do 23. septembra 1888.

(po uradnem zapisniku).

Dobili so pravico za:

a) rokodelske obrtije.

Josip Turk. Hrenove ulice 16., mizar.
Marija Lega. Sv. Petra cesta 28., žensko krojaštvo.

b) Proste obrtije:

Alexander Reippich. Turjaški trg 2., agencija.
Malej Slucin. Slonove ulice 48., branjevc.
Aloizi Pitt. Dunajska cesta 23., braujevc.

c) koncesionovane obrtije:

Marija Jarc. Kolodvorske ulice 28., točenje zganih pijač.
Franz Rojc. Kolodvorske ulice 26., fijaker.

„Obrtnik“

brošurana letnika 1883 in 1884 po 60 kr.
letnik in

Poročilo o obrtniškem shodu
na Dnnaju 1. 1884.

po 15 kr. s poštnino vred dobi se pri

Upravništvu „Obrtnika“.

Prešimov trg št. 3. Ljubljana.

Franjo Dežman

Knjigovez, sv. Petra cesta št. 6. v Ljubljani

priporoča se

za vezanje knjig, napanjanje zemljevidov in planov,
za izdelavanje platnic, galanterijskega in kartanašnega dela ter vsega, kar spada v njegovo obrt. (7—3)

Preselitev prodajalnice.

Svojim cenjenim naročnikom in kupovalcem uljudno naznanjam, da sem ostavlil svojo dosedanjo

prodajalnico s čevlarskim blagom,

katero sem imel več let in v kateri sem imel vedno največje izber ter se preselil

v Cetinovičeva hišo na Kongresnem trgu št. 3,

kjer sem otvoril svojo novo prodajalnico.

Zahvaljujoč se najtopleje za do sedaj izkazovano zaupanje, prosim uljudno, da mi je še dalje ohranite, ter zagotavljam, da se bodem kakor dosedaj prizadeval, da postrežem svojim naročevalcem in kupovalcem v vsakem oziru najreelnejše in kolikor moč po ceni.

Z velespoštovanjem

JARNEJ ŽITNIK.

V Ljubljani v maju 1888.

(8—4)

Brata Eberl,

izdelovalca oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

za Frančiškansko cerkvijo v g. J. Vilharja hiši št. 4. priporočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njiju stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano reelno fino delo in najnižje cene.

Posebno priporočilne za prekupce so oljnatih barve v ploščevinastih puščah (Blehbüchsen) v domačem lanenem oljnatem firneži najfineje naribane in boljše nego vse te vrste v prodajalnah.

Cenike na zahtevanje.

Preselitev podjetja

in
priporočilo.

Udano podpisani usoja se p. n. občinstvu uljudno naznanjati, da je preselil svojo krojaško obrt, katero je imel 8 let v Gledaliških ulicah št. 6 v

Šelenburgove ulice št. 4 (Schleinerjevo hišo).

Hkratu se zahvaluje za zaupanje, skazano mu v starem prostoru in prosi, da bi mu ga še nadalje ohranili, kajti prizadeval se bode v vsakem oziru zadostovati zahtevam p. n. kupovalcev in naročnikov z realno in solidno postrežbo in končno opozarja na zalogo došlega tu- in inozemskega blaga.

Z velespoštovanjem

F. Cassermann.

(642—3)